

Elektroniczne zaświadczenie o niekaralności

Opracował: Michał Łyszczarz, prawnik, autor komentarza do *Ustawy o systemie oświaty* oraz licznych publikacji z zakresu prawa oświatowego, prawa pracy, finansów publicznych i funkcjonowania samorządu terytorialnego, uznany prelegent i szkoleniowiec, wykładowca toruńskiej i bydgoskiej Wyższej Szkoły Bankowej, główny specjalista w Wydziale Oświaty w Urzędzie Miasta w Dąbrowie Górniczej, przez lata tworzył trzon Wydziału Nadzoru Prawnego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego

Podstawa prawna:

- *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela* (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1762 ze zm.),
- *Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym* (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1709 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli* (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1289 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie udzielania informacji o osobach oraz o podmiotach zbiorowych na podstawie danych zgromadzonych w Krajowym Rejestrze Karnym* (Dz.U. z 2015 r. poz. 1025 ze zm.),
- *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 kwietnia 2021 r. w sprawie sposobu i trybu udzielania informacji o osobach oraz o podmiotach zbiorowych z Krajowego Rejestru Karnego, udzielanych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, sposobu zakładania konta użytkownika i konta instytucjonalnego dla informacji udzielanych na zapytanie lub wniospek oraz zakresu informacji o osobie lub o podmiocie zbiorowym udzielanej na żądanie* (Dz.U. z 2021 r. poz. 728).

Zawód nauczyciela mogą wykonywać osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje. Wymienia je *Rozporządzenie MEN z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli*, uszczegóławiając tym samym wymogi ogólne zawarte w *Karcie nauczyciela*. W tym kontekście uwagę należy zwrócić na art. 10 ust. 8 KN, zgodnie z którym nie można nawiązać stosunku pracy z nauczycielem, jeśli nie spełnia on warunków określonych w ust. 5 pkt 2–5 KN, a te z kolei mówią, że nauczyciel:

- ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych,
- nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne,

- nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- nie był prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną,
- posiada kwalifikacje wymagane do zajmowania danego stanowiska.

W celu potwierdzenia spełniania warunku niekaralności nauczyciel, przed nawiązaniem stosunku pracy, zobowiązany jest przedstawić dyrektorowi przedszkola informację z Krajowego Rejestru Karnego (KRK). Obowiązek ten dotyczy wszystkich nauczycieli, niezależnie od posiadanego przez nich stopnia awansu zawodowego oraz podstawy nawiązania stosunku pracy. Za taką interpretacją przemawia obejmujący wszystkich nauczycieli art. 26 ust. 1 pkt 5 KN, w myśl którego stosunek pracy nauczyciela wygasa z mocy prawa w razie stwierdzenia, że jego nawiązanie nastąpiło na podstawie fałszywych lub nieważnych dokumentów albo zostało dokonane z naruszeniem warunków określonych w art. 10 ust. 5 pkt 1–5 KN, więc także dotyczących obowiązku przedstawienia zaświadczenia o niekaralności.

Informacja z Krajowego Rejestru Karnego

Obowiązek przedstawienia dyrektorowi przedszkola informacji z KRK został wprowadzony do *Karty nauczyciela* w drodze nowelizacji z 25 lipca 2008 r., co oznacza, że istnieje on dopiero od wejścia w życie ustawy zmieniającej, czyli od 23 sierpnia 2008 r. Nauczycieli, którzy zostali zatrudnieni na tym stanowisku przed tą datą i zatrudnienie kontynuują, obowiązek ten nie obejmuje. Z inną sytuacją mamy do czynienia w przypadku nauczycieli, którzy już po wejściu w życie nowelizacji zmieniali miejsce pracy lub rozpoczęli pracę w charakterze nauczyciela po raz pierwszy.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 *Ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym* każdemu przysługuje prawo do uzyskania informacji, czy jego dane osobowe są zgromadzone w KRK. Osobie, której dane tam się znajdują, na jej wniosek udostępnia się informację o treści wszystkich zapisów jej dotyczących. Zgodnie z art. 10 *Ustawy* dane o osobach gromadzone są w kartotekach stanowiących zbiory ewidencyjne dokumentów lub w bazie danych systemu teleinformatycznego.

W przypadku gdy dana osoba widnieje w KRK, jej dane są uwidocznione w karcie rejestracyjnej, która zawiera m.in.:

- dane identyfikujące osobę – nazwisko, w tym także przybrane, imiona, nazwisko rodowe, płeć, datę i miejsce urodzenia, państwo urodzenia, imiona rodziców, obywatelstwo lub obywatelstwa, nazwisko rodowe matki, miejsce zamieszkania, zawód wyuczony i wykonywany, informacje o wykonywaniu funkcji posła, senatora lub posła do Parlamentu Europejskiego, a także numer identyfikacyjny Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) oraz numer i serię dowodu tożsamości,
- oznaczenie organu, który wydał orzeczenie, oraz sygnaturę akt sprawy,

- datę wydania oraz uprawomocnienia się orzeczenia,
- datę i miejsce popełnienia czynu zabronionego będącego przedmiotem postępowania,
- kwalifikację prawną czynu zabronionego przyjętą w orzeczeniu,
- informację, że pokrzywdzonym był małoletni poniżej 15 lat – w przypadku skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Zasady udzielania informacji z KRK określone zostały w dwóch rozporządzeniach:

- w *Rozporządzeniu MS z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie udzielania informacji o osobach oraz o podmiotach zbiorowych na podstawie danych zgromadzonych w Krajowym Rejestrze Karnym,*
- w *Rozporządzeniu MS z dnia 12 kwietnia 2021 r. w sprawie sposobu i trybu udzielania informacji o osobach oraz o podmiotach zbiorowych z Krajowego Rejestru Karnego, udzielanych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, sposobu zakładania konta użytkownika i konta instytucjonalnego dla informacji udzielanych na zapytanie lub wnioski oraz zakresu informacji o osobie lub o podmiocie zbiorowym udzielanej na żądanie.*

W uproszczeniu akt pierwszy dotyczy udzielania informacji w formie papierowej, drugi zaś za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. W przypadku tradycyjnej formy papierowej wnioski o udzielenie informacji z KRK kieruje się do Biura Informacyjnego KRK lub do punktów informacyjnych KRK przy sądach powszechnych. We wniosku dane osobowe podaje się na podstawie dowodu osobistego lub innego dokumentu stwierdzającego tożsamość, a w razie ich braku – innego dokumentu zawierającego te dane. Zgodnie z § 5 *Rozporządzenia MS z dnia 7 lipca 2015 r.* osobie uprawnionej, która osobiście składa wniosek, informację z KRK wydaje się po okazaniu przez nią dowodu osobistego lub innego dokumentu pozwalającego na ustalenie jej tożsamości. Wniosek składa się na formularzu, którego wzór został określony *Rozporządzeniem.*

W przypadku drogi elektronicznej informacji z KRK udziela się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego przy użyciu specjalnego konta użytkownika, które umożliwia składanie i doręczanie innych pism w toczącym się postępowaniu na podstawie zapytania lub wniosku. Zgodnie z § 4 *Rozporządzenia MS z dnia 12 kwietnia 2021 r.* założenie w systemie teleinformatycznym konta użytkownika wymaga podania przez użytkownika:

- imienia i nazwiska,
- numeru PESEL, o ile został nadany,
- identyfikatora użytkownika,
- hasła,
- adresu poczty elektronicznej.

Wykorzystanie informacji w postaci elektronicznej w procedurze rekrutacji

Należy zauważyć, że w przypadku nauczyciela ubiegającego się o zatrudnienie do niego należy uzyskać informacje z KRK jeszcze przed nawiązaniem stosunku pracy (art. 10 ust. 8 KN). Informacja ta nie ma określonego terminu ważności, ponieważ potwierdza fakt niekaralności na dzień jej wydania. Zaświadczenie staje się nieaktualne wraz ze zmianą stanu faktycznego, czyli wraz z prawomocnym ukaraniem za przestępstwo umyślne. Oznacza to, że nauczyciel, zobowiązany do przedstawienia informacji z KRK przed nawiązaniem stosunku pracy, nie ma jednocześnie obowiązku jego cyklicznego ponawiania, jeżeli cały czas pozostaje w tym samym zatrudnieniu. Ostatecznie to sposób rekrutacji decyduje o tym, czy nauczyciel może przedstawić zaświadczenie w formie elektronicznej. Zgodnie z informacjami dostępnymi w serwisie rządowym gov.pl:

- wydany dokument jest podpisany podpisem certyfikowanym pracownika B-KRK i nie wymaga pieczęci urzędowych,
- ma postać pliku XML, który można zapisać na elektronicznym nośniku danych (płyta CD/DVD, pamięć USB),
- jego wydruk nie jest dokumentem.

Zaświadczenie elektroniczne ma zawsze postać elektroniczną, więc nauczyciel ubiegający się o zatrudnienie nie może przedstawić wydruku uzyskanego zaświadczenia, gdyż taki wydruk można jedynie uznać za niepoświadczoną kopię dokumentu urzędowego, a na podstawie takiej kopii nie można przeprowadzić rekrutacji. Potwierdzeniem prawdziwości dokumentu zawsze są pieczęcie i podpisy osób uprawnionych do wystawienia dokumentu. W przypadku dokumentu elektronicznego podpis występuje wyłącznie w formie elektronicznej.

W dodatku wydany dokument ma postać pliku XML, którego wizualizacja możliwa jest przy wykorzystaniu funkcjonalności e-KRK, a to z kolei zakłada, że dyrektor musiałby mieć możliwość odczytania pliku zapisanego na wskazanym nośniku danych, bez czego nie jest w stanie stwierdzić, czy dostarczony plik ma walor dokumentu i faktycznie zaświadcza o niekaralności nauczyciela.

Tymczasem zgodnie z *Kartą nauczyciela* to nauczyciel ma obowiązek dostarczyć zaświadczenie o niekaralności, przez co należy rozumieć dostarczenie dokumentu w formie, która pozwala dyrektorowi na zapoznanie się z nią. Przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie nakazują dyrektorowi respektowania dokumentów w formie elektronicznej, jeżeli przedszkole nie może spełnić warunków technicznych niezbędnych do skorzystania z takiego dokumentu. Wyklucza to konieczność zakładania przez dyrektora konta w systemie e-KRK, a w szczególności ponoszenia przez przedszkole opłat za skorzystanie z funkcjonalności tego systemu. Koszty te zawsze leżą po stronie nauczyciela.